

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ, perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa

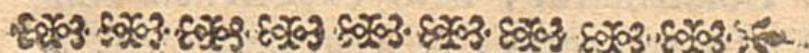
Et In octo Partes ... distincta ...

De Angelis Actibvs humanis, & Legibus

Vindalium, 1646

Cap. III. De lege æterna, & naturali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38834

CAPVT III.

De lege aeterna, & naturali.

CONCLUSIO I.

LEX aeterna ponenda est in Deo.)
 Probatur, quia vt ait S. Thomas 1. 2. quæst. 91. art. 1. lex nihil est aliud quàm, dictamen practicæ rationis in Principe, qui gubernat aliquam communitatem perfectam: at tota communitas vniuersi gubernatur ratione diuina, vt satis patet ex tractatu de Deo: ergo ratio illa gubernationis rerum habet rationem legis, idque ab aeterno, cum nihil concipiat ex tempore, sed aeternum omnium conceptum habeat.

Quòd si obiicias 1. omnem legem aliquibus imponi; non fuisse autem ab aeterno, quibus lex posset imponi. 2. promulgationem spectare ad rationem legis, eam autem non potuisse fieri ab aeterno. Ad hæc ita respondet S. Doctor loco citato, ad 1. quidem, aeternum diuinæ mentis conceptum habere rationem legis aeternæ, secundum quod à Deo ordinatur.

ad gubernationem rerum ab ipso præcognitarum. At 2. verò, promulgationem fieri verbo, & scripto; & utroque modo legem æternam fuisse promulgatam, ex parte Dei, quia & Verbum diuinum est æternum, & scriptura libri vitæ est æterna,

Verùm ista non carent difficultate, quia vt patet ex Capitis præcedentis Cõclusionẽ. 4. promulgatio requisita, ex mente S. Thomæ, ad rationem legis, non tantum se tenet ex parte Legislatoris, sed etiam ex parte subditorum; quatenus lex est regula, & mensura quæ ipsis applicari debet per promulgationem, vt per eam regulentur, & dirigantur in finem intentum. Quare dicendum videtur, legem æternam non habere propriam rationem legis, prout de lege hic agimus.

Non tamen erit inutile, quæ habet S. Thomas 1. 2. quæst. 93. per totam breuiter hic colligere 1. in eo distinguit legem æternam, ab idea, quòd ratio diuinæ sapientiæ, in quantum per ea cuncta sint creata, habet rationem artis, vel exemplaris, seu ideæ; quatenus verò mouet omnia ad debitum finem, obtinet rationem legis. 2. nullum, præter Deum, & beatos, posse cognoscere legem æternam,

ut est in seipsa ; omnes tamen creaturas
 racionales posse eam cognoscere, secun-
 dum aliquam eius irradiationem, seu
 participationem maiorem, vel minorem,
 quatenus omnes veritatem aliquatenus
 cognoscant, saltem quantum ad princi-
 pia communia legis naturalis. 3. omnes
 leges, in quantum participant de ratione
 recta, deriuari à lege æterna; siquidem in
 omnibus mouëtibus ordinatis, virtus secun-
 di mouentis deriuatur à primo mouente:
 quare cùm lex æterna sit ratio gubernationis
 in supremo gubernante, necesse est quòd
 omnes rationes gubernationis, quæ sunt
 in inferioribus gubernantibus, à lege æ-
 terna deriuentur. 4. cùm lex æterna sit ra-
 tio gubernationis, quæcunque diuinæ
 gubernationi subduntur, nimirum omnia
 creata, legi æternæ etiam subdi; quæ ve-
 rò diuinæ gubernationi subiecta non sunt,
 qualia sunt quæ pertinent ad naturam
 diuinam, æternæ legi non subiici, sed esse
 realiter ipsam legem æternam. 5. illud
 esse discrimen inter bonos, & malos,,
 quò boni perfectè subsunt legi æte-
 næ tanquam semper secundum eam agentes:
 mali autem imperfectè quidem, ex par-
 te actionis quatenus imperfectam habent
 cognitionem boni, & inclinationem ad

illud:at perfectè,ex parte passionis, quatenus scilicet patiuntur, quantum lege diuina præscriptum est.

CONCLUSIO II. Lex aliqua naturalis ponenda est in nobis.] Probatur ex S. Thoma 1. 2. quæst. 91. art. 2. quia cum omnia creata à lege æterna regulentur, & mensurentur ex dictis, manifestum est, quòd omnia participant aliquam legem æternam, in quantum scilicet habent inclinationes in proprios actus, & fines. Illud autem est peculiare in rationali creatura, quòd ipsa ita subiacet diuinæ prouidentia, vt sibi, & aliis prouidere possit: quare participatio legis æternæ in ea lex naturalis appellatur.

Hoc autem non habet locum in brutis, aliisque ratione carentibus. quia cum lex sit opus rationis, ea propriè irrationalibus locum habere non potest. Neque dicitur lex naturalis in homine, quòd per eam homo, quodam naturæ impetu feratur, vt bruta: sed quia per lumen naturale ipsius menti impressum, mouetur ad honestè agendum.

Vt autem, quæ fusè de hac lege tradit S. Thomas quæst. 93. paucis comprehendam. Observandum 1. legem naturalem non esse propriè habitum, sed potius actum. Primum patet, quia lex na-

rualis ab homine amoueri omnino non potest : at nullus est habitus propriè dictus, siue sit acquisitus, siue infusus, qui à subiecto, saltem diuinitus, separari non possit. Secundum sequitur **ex primo**, ac præterea ostenditur, tum **quia lex naturalis** nihil aliud esse videtur, quàm iudicium illud, seu dictamen rectæ rationis, quo quis iudicat, bonum esse prosequendum, & malum fugiendum; tum quia proprium legis est regulare, dirigere, & imperare: illa autem & similia sunt actus. Non negarim tamen, legem naturalem aliquo modo se habere instar habitus, quatenus de agendis semper iudicare potest, etiam de iis non semper actu iudicet.

Observandum 2. eam proportionem seruandam esse inter intellectum speculatiuum, & practicum, quòd sicut in illo ponimus intelligentiam, quæ aliud nihil est quàm habitus, quo primis & per se notis propositionibus speculatiuis assentimur: ita in isto ponimus synderesim, quæ aliud nihil est quàm habitus, quo primis principis practicis assensum præbemus.

Observandum 3. præcepta legis naturæ esse plura, cum ita se habeant in homine respectu operabilium, sicut in re-

bus demonstrabilibus se habent prima principia, quæ plura esse constat. Vnde quemadmodum in speculabilibus, assignatur primum aliquod principium, à quo cætera pendent, nimirum illud. Impossibile est de eodem idem affirmari, & negari: ita in practicis, ex illo primo principio, bonum est amplectendum, & malum repudiandum, in aliorum principiorum practicorum notitiam deueniri potest. Cum eo tamen discrimine, quòd aliqua longè faciliùs ex illo primo principio deducantur, quàm alia.

Observandum 4. legem naturalem esse eandem apud omnes, quoad sua principia communissima, cum hæc omnibus sint per se nota: at verò quoad particularia iura, quæ ex communibus illis principiis, tanquam conclusiones, deducuntur, ut plurimum esse eandem apud omnes, non tamen semper, propter varietatem circumstantiarum. Vnde etsi ex illo principio generali, quod tibi fieri non vis alteri non feceris, communiter sequatur, gladium reddendum esse Domino petenti, non tamen, si contingat, Dominum eo velle se, vel alium occidere. Cæterum quia eò minùs conclusio euidēs est, quo magis distat à primis principiis.

hinc facile colligi potest, multa præcepta naturalia à simplicioribus posse inculpabiliter ignorari.

CONCLUSIO III. Lex naturæ mutari potest per additionem, non tamen per subtractionem; ita ut quod iam est de lege naturæ, de ea postea desinat esse.) Hanc tradit S. Thomas quæstionis citatæ art. 5. & priorem partem probat, quia legi naturæ multa superaddita sunt præcepta legis diuinæ, & humanæ. Posterioverò, quia lex naturæ, quoad sua prima principia, est penitus immutabilis: quoad secundaria autem non mutatur, nisi interdum in casibus particularibus de quibus ante.

Verùm si exactè loqui velimus, in eiusmodi casibus, non tam mutatio, fit in ipsa lege, quàm in materia legis: quæ enim lex naturalis dicitur, gladium depositum, per se loquendo, reddendum esse, eadem prohibet ne reddatur domino furioso: & quoad hoc, mutatio non potest cadere in legem naturalem, ita ut aliquando sicutum sit, gladium furioso restituere.

Dices, lex naturalis in multis videtur immutata, siquidem libertas de iure naturæ, & tamen iure gentium seruitus introducta est. Est etiam præceptum legis

naturæ, vt bona domino suo restituantur: ar lege humana statutum est, vt qui bona fide, certo tempore aliena possedit, ad restitutionem non teneatur. Item matrimonium clandestinum iure naturæ validum est. fuit tamen auctoritate Concilij Trident. irritatum. Respondeo, prædicta non esse de iure naturali præceptiuo, sed concessiuo dumtaxat, adeoque posse in iis contingere mutationem, ob circumstantias occurrentes. Id est, ius quidem naturale permittit, vn homines sint liberi, vt bona sint communia, vt matrimonium clandestinum valeat: non tamen præcipit, vt hæc ita se habeant, adeoque non prohibet, quin oppositum statui possit. Quemadmodum etsi dici aliqua ratione possit, esse ex iure naturæ, quod homo nudus sit; non tamen dici potest, eo iure prohiberi, ne vtatur vestibus.

CONCLUSIO IV Non potest Deus propriè, & directè dispensare in lege naturæ, id est facere vt persona aliqua non teneatur seruare legem naturalem, sub iisdem illis circumstantiis, sub quibus eam seruandi obligatio incumberebat. At Deus nequit eo modo legis naturalis obligationem tollere, ita scilicet vt verbi causa, alicui licitum sit, propria auctoritate, hostem occidere; bona aliena,

domino inuito, surripere, & retinere: ista enim & similia sunt ex se, & intrinsecè contra rectam rationem, adeoque nisi aliqua mutatio in iis contingat, non possunt fieri honesta & licita.

Dices 1. nonne Deus dispensauit cum Abrahamo, quoad præceptum non occidendi; cum Osea, quoad præceptum non fornicandi, & cum Israëlitis, quoad præceptum non furandi? Respondeo negatiuè, nam præceptum naturale est, non occidendi propria auctoritate; non accedendi ad eam, quæ non est propria vxoris & non surripiendi bona aliena, inuito Domino. Deus autem in iis non dispensauit, quia Abraham non propria, sed Dei iubentis auctoritate voluit occidere filium; Oseas contraxit matrimonium cum fornicaria, antequam ad eam accederet; & Israëlites ex donatione Dei, supremi rerum omnium Domini, habuerunt ius in bona, quibus Ægyptios spoliauerunt. Non ergo hæc est propria, & directa dispensatio in lege naturæ, sed appositio alicuius circumstantiæ, qua posita, ipsa naturalis obligatio cessat.

Dices 2. Summus Pontifex sæpe dispensat in voto, in iuramento, aliisque non paucis, quæ tamen lex ipsa naturæ

seruanda esse docet. Ergo cum dici non possit, tales dispensationes esse inualidas, inde à fortiori concludendum est, Deum habere potestatem dispensandi in lege naturæ. Resp. 1. votum iuramentū, & similia nō esse ius naturale, fundatum in sola natura rationali, sed in libertate humana; quia ex lege naturæ non tenemur uovere, aut iurare: ex hypothese tamen quòd uouimus, aut iurauimus, tenemur ex iure ipso naturæ, votum, & iuramentum seruare. Respondeo 2. neque in his Pontificem dispensare propriè, & directè, non enim facit, ut liceat homini non implere promissionem Deo factam, & non relaxatam; sed autoritate Dei promissionem relaxat, quo ipso obligatio eam seruandi per se corruit.

Ex his autem quæ hastenus tradita sunt, intelligi potest, quid dicendum sit ad difficultatem illam, quam S. Doctor proponit quæstionis citatæ art. 6. an scilicet possit lex naturæ à corde hominis aboleri. Respondendum quippe est cum distinctione, nam si agatur de principis communibus legis naturæ, ea ut sic non potest deleri de cordibus hominum: quicumque enim ratione utitur, cognoscit in genere bonum esse amplectendum, & malum fugiendum: si verò

quæstio sit de conclusionibus deductis ex
primariis principiis, quæque sunt præcep-
ta particularia, lex naturalis, quoad
hæc, deleri potest, vel propter ignoran-
tiam, vel propter prauas consuetudines,
& habitus corruptos. Itaque cor huma-
num, in quo lex naturalis scripta est, se
habet interdum instar carthæ, in qua ma-
iores characteres adhuc apparent, mino-
res verò planè deleti sunt. Cæterum
quia conscientia magnam cum antedictis
affinitatem habet, non erit abs re de ea
hîc agere: præsertim cum voluntas te-
neatur ei se conformare, tanquam suæ
regulæ.

CAPVT